

Pluskwiaki wodne (*Heteroptera*) rezerwatu krajobrazowego
„Źródła rzeki Łyny”

Water bugs (*Heteroptera*) of the Scenic Reserve
„Sources of the Łyna River”

ALICJA KURZAŃKOWSKA

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Katedra Ekologii i Ochrony Środowiska, Plac Łódzki 3,
10-727 Olsztyn, e-mail: akurz@moskit.uwm.edu.pl

ABSTRACT: The objective of the present study was to determine the value of the heteropteroafauna of the Reserve after 20 years from the moment when the presence of such valuable water bugs as water boatmen *Glaenocorisa propinqua* (FIEB.) and *Hesperocorixa castanea* (THOMS.) and a representative of the family Gerridae – *Gerris lateralis* SCHUM. was recorded there. The results presented in the paper are preliminary. The material collected includes 112 specimens belonging to 14 species. The relatively rare *Gerris lateralis* was quite abundant in the Reserve examined. However, the faunal material gathered does not provide a sufficient basis for making definite conclusions concerning the heteropteroafauna of the Reserve. Rare water boatman species, noted previously, appear in summer, but their number is too small to confirm their occurrence.

KEY WORDS: water bugs, *Heteroptera*, *Glaenocorisa propinqua*, *Hesperocorixa castanea*, *Gerris lateralis*, sources.

Rezerwat krajobrazowy „Źródła rzeki Łyny” leży na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, 15 km na północ od Nidzicy. Utworzony został w roku 1950 z inicjatywy prof. Romana KOBENDZY w celu objęcia ochroną rzadkich procesów wstecznej erozji źródłiskowej.

Rezerwat (121 ha) jest rozległą doliną z wieloma bocznymi wąwozami. Na jego terenie znajdują się liczne systemy źródłowe. Na skutek erozji wstecznej w zboczach doliny wytworzyły się liczne półkoliste nisze zwane cyrkami dolinnymi, które uformowały zbocze doliny w prawie pionowe ściany dochodzące miejscami do 20m wysokości. Na dnie cyrkowych zagłębień zbiera się woda, która następnie licznymi strumykami spływa w dół tworząc często kaskady. Małe strumyki łączą się w coraz większe strumienie dając w ten sposób początek największej rzece regionu – Łynie.

Walory krajobrazowe rezerwatu podnosi porastający go las. Dolinę eluwialną oraz dno cyrków erozyjnych porasta łęg jesionowo-olszowy z okazałą, wspartą na szczudłowatych korzeniach olszą czarną *Alnus glutinosa*. Wyższe partie rezerwatu porasta dorodny las mieszany z sosną, świerkiem, osiką, brzozą, dębem i grabem. W centralnej części rezerwatu znajduje się niestety środowisko synantropijne utworzone przez kilka zabudowań, łąkę oraz pole uprawne. W tej części występuje także niewielkie turzycowisko (0,5 ha).

Sieć hydrograficzna rezerwatu jest bardzo bogata. Tworzą ją: źródła (heloreokreny i limnokreny), strumienie, rzeka, staw młyński powstały po wybudowaniu tamy oraz występujące na turzycowisku drobne zbiorniki dystroficzne.

Specyfika warunków hydrograficznych a także mikroklimatycznych tego terenu (niska temperatura wód przez cały rok) była powodem podjęcia w latach 1983–1984 badań w celu oceny wartości faunistycznej rezerwatu (BIESIADKA, LEWANDOWSKI 1986). Badaniami objęto niektóre grupy hydrobiontów jak: owady z rzędu *Ephemeroptera*, *Plecoptera*, *Coleoptera*, *Heteroptera*, *Trichoptera*, roztocze wodne *Hydracarina* oraz kręgowce: ptaki i ssaki. Obecność na terenie rezerwatu gatunków zimnostenotermicznych oraz rzadkich dla fauny Polski potwierdziły konieczność ochrony tego unikalnego obszaru.

Aktualnie prowadzone badania mają na celu ocenę wartości faunistycznej heteropterofauny rezerwatu po upływie 20 lat. Przedstawione wyniki mają charakter wstępny, gdyż badania będą prowadzone do końca 2004 roku.

Materiał zbierano od połowy kwietnia do początku maja b.r. podczas trzech wyjazdów terenowych. Penetrowano siedliska szczególnie preferowane przez faunę pluskwiaków, a więc staw, dolne odcinki większych potoków, obrzeża źródliskowe oraz zbiorniki o charakterze dystroficznym.

Zebrany materiał obejmuje 112 osobników 14 gatunków *Heteroptera*. Najbogatszy materiał (10 gatunków) pochodzi ze stawu, gdzie najliczniej poławiano *Gerris lacustris*. Tylko tam odnotowano obecność wioślaków (wszystkie gatunki eurytopowe). Stosunkowo licznie występuje tam rzadki gatunek *Gerris lateralis*. W dolnych odcinkach strumieni odnotowano 8 gatunków z charakterystyczną dla tego typu środowisk *Velia caprai* i *Velia saulii* jak również *Gerris lateralis*. Pojedyncze osobniki z rodzaju *Velia* spotykano także w rejonach przyźródliskowych. Jak dotąd najuboższy materiał zebrano w zbiornikach na turzycowisku (2 gatunki) co było prawdopodobnie związane z jeszcze zbyt wczesną porą roku.

Zgromadzony materiał faunistyczny jest jeszcze zbyt mały by wyciągać daleko idące wnioski dotyczące stanu heteropterofauny rezerwatu. Stwierdzone wcześniej na terenie rezerwatu cenne dla fauny Polski wioślaki *Glaenocoris propinqua* i *Corixa castanea* poławiają się w okresie letnim i to tylko w postaci pojedynczych okazów. Aby więc potwierdzić ich występowanie, materiał musi być odpowiednio duży i pobierany przez dłuższy okres czasu.

PIŚMIENNICTWO

- BIESIADKA E., LEWANDOWSKI K. 1986: Wartości przyrodnicze rezerwatu krajobrazowego „Źródła rzeki Łyny” w świetle badań faunistycznych. *Chrońmy Przyr. ojc.*, **42** (6): 16-27.